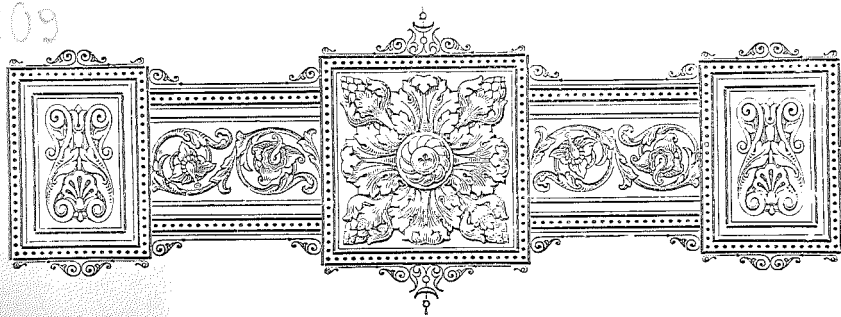

03d009461

3209

Optegnelser

til Henrik Wergelands Levnetsbeskrivelse, af Nicolai Wergeland.

Meddelte af Alf Collett.

Disse Optegnelser ere nedskrevne af Provsten Wergeland i 1843 og have været forelagte for Henrik Wergeland, som med Blyant har tilføiet nogle Bemærkninger i Margen og foretaget endel Rettelser. Nogle Indcirklinger i Manuskriptet ere formodentlig ogsaa gjort af Henrik W. Som allerede oplyst af Professor L. K. Daa i *Tids-Tavler* (1ste B. S. 293) ligger disse Optegnelser til Grund for den af Christian Monsen leverede Biografi af Henrik Wergeland i *Portræter af mærkelige Nordmænd* (I. Side 141—180). Monsen har tildels ordlydende optaget lange Stykker af Provsten Wergelands Manuskript og anført dem i sit eget Navn. Men han har benyttet sin Kilde daarligt, idet han har misforstaaet adskilligt, udeladt karakteristiske Dele og gjort uheldige Tilføielser af egen Fabrik. Ogsaa Hartvig Lassen har kjendt Optegnelserne, da han skrev *Henrik Wergeland og hans Samtid*. Dette Manuskript er dog som en mærkelig Faders Skitse af sin endnu mærkeligere Søns Liv et saa interessant Aktstykke, at det fortjener at udgives i Original, uden Udeladelser eller Tilsætninger. Henrik W.'s Blyantnotitser ere meddelte i Anmærkningsrubriken. Orthografien er overalt bibeholdt uforandret.

Henrik Arnoldus Wergeland¹⁾ er født 17de Junii 1808 i Christiansand, hvor hans Fader da var Adjunct ved den lærde Skole. Hans Moder Alette Dorothea Thaulow, en Datter af afdøde Byskriver Thaulow sammesteds.

* * *

Det findes, at hans Fader har antegnet den Bemærkning om ham i hans 5te Aar: «Henrik har et besynderlig Glimt i Øjnene, som jeg ikke seer hos mine andre Børn. Han skjønnede meget tidlig. Han røbede tidlig en stor Hukommelse og fatter meget let. Han har stedse været temmelig alvorlig og ikke meget støjende eller hengiven til Leeg.» —

* * *

Det første han skrev var et Brev til hans Fader paa Rigsforsamlingen. Han var da 6 Aar. Brevet lød saaledes: «Gode Fader, maa jeg heller komme ind i Rauns Skole. Jeg længes inderlig efter at see dig igjen. Gode Fader, vil du unde mig at komme paa Comedie, thi jeg har ikke været der meere end en Gang, og den Gang fik jeg ikke seet meere end den første Acht med Liniedands og lidt i de andre Achter og det meste af den sidste, saa at jeg ikke fik seet alle de Konster Dhrr. Paran og Winther gjorde, og mere har jeg ikke at skrive dig til.»²⁾

* * *

Da Faderen kom som Sognepræst til Eidsvold, havde han de første to Aar Underviisning hjemme af en Huuslærer. 1819, da han var elleve Aar gammel, kom han ind paa Christiania lærde Skole og i sin Onkels Generalmajor Auberts Huus³⁾. Hans Fætter, afd. Conrector Aubert antog sig [ham] med Raad, Vejledning og Tilsyn under hans Skolegang. En rastløs og urolig Aand udviklede sig mere og mere. Allerede sysselsatte han sig med Politik, Satire, Versemageri og Carikaturtegning⁴⁾. Saaledes frem-

¹⁾ Med N. W.s Haand er i Margen tilføjet: «Den norske Byron eller den norske Puschkin, eller den norske Victor Hugo.

Henrik Wergelands Biografie, i Detail udført, vilde være meget lærerig og advarende for unge Mennesker.»

²⁾ Brevets Indhold er i Manusk. overstrøget med Blæk.

³⁾ De syv sidste Ord ere i Manusk. overstrøgne med Blæk.

⁴⁾ Blyantsbemærkning af H. W. i Margen: «I 1821 om Sommeren hans første trykte Arbeide: en liden Novelle «Blodstenen» i *Morgenbladet*, mærket v. g. x. Et Par Aar efter viste den sig i Elmqvists Danske Læsefrugter under Navnet Washington Irving.»

kom i 1824 et Hæfte, han kaldte «Prøve paa sine satiriske Arbejder i ledige Timer», indeholdende 19 Blade Carrikatur med tilhørende Vers, med følgende Overskrifter: 1. Europa. 2. *Dania post Norvegiam venditam*. 3. Scandaløs Historie med Sorenskriveren i B. . . 4. De neapolitanske Soldater. 5. Svær Straf for Brøde. 6. Surnumerære Lieutenanter. 7. Bataver-Kjærlighed mod Skibbrudne. 8. I Lærdomssædet Tyskland ogsaa gives Fæ. 9. Procurøren. 10. Fredrichssteen. 11. Huuslig Lyksalighed. 12. Selvroes. 13. Brandkorpset. 14. Fruer. 15. Mager Frugt af feed kan gaae. 16. Delphin. 17. Arbin. 18. *Nostrates*, Modeherrer og Damer. 19. Gjestebudet paa Frogner.

I Skoletiden begyndte han allerede ogsaa med noget i dramatisk Form, som tildeels til Moro i Julen opførtes hjemme paa et i Stuen improviseret Theater. Man har endnu fra den Tid i Manuskript: Hun fik en lang Næse, Comedie i 1 Act. Indtoget, Syngestykke i 1 Act; Moses i Tønden, Comedie i to Acter, og De heldige og uheldige Friere, Lystspil med Sang.¹⁾

1825.

1825 blev han dimitteret fra Skolen til Universitetet. Hans specielle Characterer til Artium kjendes ikke saa nøje; men hans Hovedcharacter blev Laud. Han udmærkede sig meest i Historien. For Mathematiken var han bange²⁾, han sagde, han «havde en afgjort Modbydelighed for de to Vanskabninger, dette Monstrum er sammensat af: Geometrie og Arithmetik.» Imidlertid fik han dog Laud: for Arithmetiken.³⁾

¹⁾ I Margen er med N. W.'s Haand tilføjet: «Han fandt ogsaa i denne Tid Fornøjelse i at udklippe i Papir efter sin Fantasie landlige idylliske Scenerier; hvilket han gjorde meget net og fint.»

²⁾ Blyantsbemærkn. af H. W. i Margen: «Den gamle Praxis at lægge op Pythagoræeren slog feil første Gang i dette Aar. Da han anvendte den, fik han først Hovedcharacter i Dechr., men da det bedste Laud det Aar fra Christiania Skole.» — Derimod har H. W. indcirklet fra «Hans specielle Characterer» til og med «for Arithmetiken».

³⁾ I Margen tilføjet med N. W.'s Haand, men indcirklet med Blyant:

«Udarbejdelse	Laud.	Geografie	Laud.
Latin	Laud.	Historie	Pr. cet.
Græsk	Laud.	Latinsk Stiil	Haud.
Hebraisk	Laud.	Fransk	Haud.
Tydsck	Laud.	Mathematik	Haud.»
Religion	Laud.		

1826.

I dette Aar i Juni gik han op i Fysik, Mathematik, Naturhistorie og Historie, og tog anden Examen. Atter heder det i hans Breve: «Det gyser i mig, naar jeg tænker paa alle disse matematiske Regninger, Tal og Quadrater.» Han fik Haud. formedelst temmelig godt for Mathesis. I Astronomie opnaede han Laud.¹⁾

Derpaa studerede han til theologisk Embeds-Examen, dels ved Universitetet, hvor han besøgte Collegierne og Examinatorierne, dels paa egen Haand hjemme paa Landet.²⁾ I Moralen studerede han Reinhardts bindstærke System; ogsaa læste han flittig det gamle Testamentes smaa Profeter. Ud paa Sommeren 1829 gik han op; og drev det ikke til videre end til Haud. Det gik vel ypperligt i Dogmatik, Moral, Kirkehistorie og naturlig Theologie; men i det hebraiske strandede han, da han ikke blev hørt just i det han havde læst; desuden disputerede han imod Professoren om Helvedsstraffenes Evighed. Han lod sig imidlertid nøje med den erholdte Character, og trøstede sig med, at han nok i det Practiske skulde overtræffe Laudabilisterne.

Saaledes havde han absolveret hele det akademiske Cursus i fire Aar.

Om hans Liv og Skrifter under bemeldte akademiske Tidsrum 1825—1829.

1826 intet af ham uden nogle smaa Vers i Bladene om 17de Mai, som rostes i svenske *Argus*. — En Cantate til en Soirée af Lemming. Udgivet af Winther med Lemmings Musik.

1827 udkom Farcen «Ah!»³⁾ i Anledning af den stærke Concurrens til Klokker-Embedet i Christiania. Dette Arbeide er ægte Holbergsk vittigt. Efterspillet er en djærv politisk Satire.

¹⁾ Her er med Blyant (uden Tvivl af H. W.) indcirklet alt, undtagen at han i Juni tog Anden Examen.

²⁾ Mellemsætningen, om Besøget af Kollegierne og Examinatorierne, samt Ordene «I Moralen» til og med «Cursus i fire Aar» er indcirklet med Blyant, formentlig af H. W., som istedet har tilføjet: «indtil han i Mai 1829 tog theologicum med Haud.»

³⁾ I Margen med N. W.'s Haand: «Under Navnet Siful-Sifadda for første Gang. Recenseret i *Aftonbladet*.»

Flere enkelte Poemer, som senere tryktes, ere skrevne i dette Aar.¹⁾

Fra 1828 udvikler sig mere og mere hans Aands luxurierende Vegetation. Hele hans Literatur er tilsidst som en frodig Eng med alle Slags Urter og Planter, onde og gode, smukke og dunkle etc.

1. Af 1828 er *Irreparabile tempus*, Digt i dramatisk Form, omtalt i *Nyeste Skilderie af Christiania og Stockholm* 1828, No. 15 og No. 18, betydningsfuldt og sjælegribende. Dog jeg vil aldeles afholde mig fra at karakterisere Skrifterne og holde mig til en simpel Fortegnelse af samme.
2. Sinclairs Død — Sørgeespil i 3 Acter og Mellemacter.²⁾
3. Et Qvæde ved Christian Kroghs Død.
4. Normands-Kathechismus er maaske ogsaa fra 1828. Denne Piece ejer jeg ikke, den er og neppe at faa.³⁾

1829. 1. Phantasmer eller Ravnekrogpoetens Manuskript; en Satire om Optøjerne 17de Mai d. A.
2. Digte af Henrik Wergeland, 1ste Ring.
3. Skabelsen, Mennesket og Messias, 720 Sider, som blev paabegyndt efter at han havde absolveret Examen theol. og gjort en Tour om i Landet, og fuldendt samme Aar med en ubegribelig Hurtighed.

Liberalismens Formaal er at jevne Menneskenes altfor ulige Vilkaar, at formindske den fysiske og moralske Elendighed, hvori den ulige større Part af Menneskeslægten ligger nedsjunken, at hæve Proletærene og borttrydde alle Hindringer, som er i Vejen for deres Velvære. Henrik W— var fra sin tidligste Ungdom en sværmende Liberal, Menneskeven og Patriot, og har endnu ikke fornegtet denne Character. Han var begejstret af

¹⁾ I Margen med N. W.'s Haand: «Ved denne Tid havde han og udkastet Planen til tvende Dramer tagne af Ynglingasaga, om Kong Alrik og Erik og deres Sønner Alf og Yngve; men af hvilken Plan der intet blev.» Der- efter har H. W. med Blyant tilføjet: «Fuldført en Tragedie i 5 Acter af græsk Sujet; men som er forkommet.» — Indcirklet er følgende Randbemærkn. af N. W.: «I 1827 var han Redactor af Studentersamfundets Blad.»

²⁾ Blyantsbemærkn. i Margen med H. W.'s Haand: «Ved denne Tid ogsaa skrevet en versificeret *Sigmund Brestessøns Saga*, ufuldent og forkommet.»

³⁾ H. W.'s Randbemærkn.: «Er fra 1823.»

Liberalisme for Fædrelandets Frihed og Lyksalighed, for Folkets Oplysning og Velvære. Ingen har elsket Almuen saa oprigtigt som han, ingen har søgt saaledes som han i alle Retninger at gavne den, ingen saaledes antaget sig dens Sag uden Skye for al den Fortræd og al den Ulykke, han virkelig derved paadrog sig. Han grublede stedse paa, hvorledes han kunde gavne, og hvor han fandt Lejlighed dertil, der gjorde han det med Kraft uden at frygte eller skye nogen Hindring, uden Beregning af Fordeel eller Tab paa sin Side.¹⁾ I 1825 havde hans Fader sat ind for ham i Sparebanken ca. 100 Sp. Han beder indstændig at han af disse Penge maatte forstrække sin fattige Onkel²⁾ med 50 Sp. «Om vi, siger han, saae en god Mølle staae uvirkelig af Mangel paa Vand, vilde vi da ikke aabne Slusen? Lad mig have den Glæde at sætte denne Mølle i Bevægelse.» Han deelte sit Brød med den Fattige, og trak sin Kjole af og gav den som ingen havde. «Jeg gav hvad jeg havde», skriver han engang, «2 Mark og en ny Skjorte. Jeg løb ud og skaffede Manden 6—7 Kunder. Maden bliver mig bitter i Munden ved at vide saa megen Elendighed; jeg synes ikke jeg har Ret til at spise mig mæt.»

Han indsaae, at for et Folk som det Norske var Sempelhed og Tarvelighed i alt meest passende. Han var ogsaa selv i sit hele Udvortes og sin Levemaade simpel og tarvelig. Pynt og Kostbarhed i Klæder saae man ikke paa ham, men Vadmel's Frakke og Beenklæder. «En af mine Venner, skriver han 1827, har raadet mig at klæde mig bedre, da jeg i den Henseende ikke holder Skridt med andre Mennesker.» Han nød den groveste Kost, vragede ikke Bjørne- og Hestekjød, trakterede sig og sine Venner med stegte Hundehvalpe og Slinger m. m. Tog i nogen Tid Undervisning i Voltigeren, gik flittig i Bad, svømmiede i Elven selv seent paa Høsten, naar Iis viste sig, alt for at hærde sig selv og give Almuen et Exempel; og ofte, naar han traf paa en skiden og saar Bondegut, tvang han ham ud i Vandet.³⁾

¹⁾ N. W.s Randbemærkn.: «Med Fortjenesten af Farcen «Ah» vilde han understøtte en fattig Familie. — Den ulykkelige Kandidat K—gh antog han sig mere end en Broder, og samlede ham mere end een Gang op af Gaden, og endnu efter hans Død har han som Cautionist maattet betale for hans Pleje paa Rigshosp.» Det sidste Punktum er indcirklet med Blyant.

²⁾ Er af H. W. forandret til: «en fattig Beslægtet».

³⁾ Ordene «trakterede» til og med «Slinger» ere overstrøgne med Blæk, og Ordene fra «Han nød» til og med «ud i Vandet» ere overstrøgne med Blyant.

Nu var der en Deel af den studerende eller studerede Ungdom, hvis Færd gik ud paa det modsatte heraf, nemlig som troede, at Nationens Tarv rammedes bedre ved at indføre Blødhed, Qvindagtighed, Pragt- og Modesyge, Preciositet og Pedanterie i Sæderne, som haanede alt Norsk som Raahed og vilde indføre udenlandsk Kjælenskab under Navn af Fiinhed, som brøde sig Pokker om Liberalitet, Frihed og Almue, men krøbe omkring Højderne. Det er naturligt, at H. W. ikke kunde sympathisere med disse sine Antipoder. Her er Roden til Fjendskabet mod Tropisterne. De misundte og hans stigende Popularitet og Berømthed.¹⁾

Han var altid villig til at tjene andre ved hvad det skulde. Nogle har han bragt i Vej ved Anbefaling, andre har han læst for gratis og hjulpet dem frem paa Videnskabernes Bane.

* * *

1827 blev han forelsket i en virkelig elskværdig Dame, som gav ham Haab, i hvilken Anledning han sagde: «Jeg staaer med Nakken blandt Stjernerne og snubler i Roser; thi

*φιλοντι ἐμοι
Αγαθουχη γελᾷ
και ἀει γέλασει.»*

Denne Dame forekommer siden i hans Digte under Navn af Stella.

Deraf animeredes han til vedholdende Flid i de theologiske Studeringer, saa at han ikke engang skjænkede sig de vanlige Juleferier, men skrev hjem: «Med min Juletour bliver der intet af; jeg faaer nok holde mig i Selskab med adstadige Folk, med Moses og Profeterne.»

1829: «Jeg har fundet et nyt *Dei existentiae argumentum, ex stella vel ex usu* kaldet. Hersleb har det nu til Recension.»??

* * *

I hans fireaarige akademiske Periode, 1825—1829, som syntes ganske at maatte gaae med til at frekventere Collegier og Exa-

¹⁾ Her er tilføjet med Blyant af H. W.: «Med Welhaven begyndte Fiendskabet saaledes: Fra Eidsvold skrev Werg. et Sendebrev til Studentersamfundet, hvori han dadlede, at man stundom brugte usædelige Smaaavers, naar man blev hed i Hovedet, og foreslog istedet derfor at bruge Epigrammer til en fast Melodi, f. Ex. den med Omqvædet *Ecce quam bonum*. Som Prøve sendte han da med 12 «Stumper», hvori Welhaven var Maalet. Welh. skrev nu igjen; hans bleve trykte i Trondhjem, hvorpaa Wergeland svarede i sine «Sifulliner».

minatorier, til Studering hjemme, og i Hvile- eller Mellemtimerne til at forfatte og udgive alle foranførte Skrifter, foruden Smaa-stykker i Dagbladene, fandt denne rastløse og urolige Aand dog ogsaa Tid til smaa Excursioner til Lands og Vands, og, leieder, ogsaa til Burschen Løjer og til at indvikle sig i mange Fortrædeligheder. Det var derfor at han efter Faderens Vilje forlod Universitetet og fuldendte sine theol. Studier hjemme. Det er bekjendt, at Baron W— i lang Tid var en Skive for hans satiriske Attakker. Oprindelsen dertil er ikke bekjendt. Det var, at det engang faldt H. W. ind for Løjers Skyld at invitere en Deel i Byen bekjendte Carikaturer og latterlige Personer til at soupere hos sig (da han nok agtede at tractere dem med artige Retter) og havde blandt hine ogsaa sat en af Baron W.s Sønner paa Invitationslisten. Hvorefter Baronen indfandt sig i H. W.s Logis og svarede paa denne Fornærmelse. H. W. kan bedst oplyse dette.

Gardermo-Sagen. Samme Aar i September havde han Krigen paa Gardermoen med en eller to Esquadroner ridende Jægere, som der exercerede. Hans Forbrydelser der bestod i, at Militæret syntes, han var for næsviis, kom deres Telte og Demarkationslinjer for nær, og, da han vistest tilbage, svarede grovt. Det var ingen Statsforbrydelse, hverken en politisk eller civil Forbrydelse, men en Politieforseelse, som Militæret med Sabelhug straffede paa Stedet. Da Militæret saaledes havde taget sig selv tilrette, syntes det ikke berettiget til at forfølge Sagen videre. Men, tænk, denne store Overmagt gebærdede sig som den lidende Part imod et enkelt værgeløst Individ; og der blev en Sag deraf, som om Staten havde været i Fare, som om et Attentat havde havt Sted imod Regjeringen eller imod Borgeres Ære, Liv og Gods. Extraordinære Retter blev konstituerede. Sagen gik til Højesteret, hvor den først 3die Juni 1833 blev paadømt. H. W. havde sin Defensor i en Højesteretsadvocat; men holdt ikke desto mindre selv en Forsvarstale i Retten. Ikke destomindre dømtes han i 30 Sp.s Bøder og Sagens Omkostninger.

4de Nov. 1828 var han vel paa Strømbergs Theater, men tog ikke Deel i Pibningen, men var tvertimod den, der søgte at gjøre Pibningen god igjen ved at raabe *Vivat*.

Ved Spectaklet 17de Mai følgende Aar blev han mere compromiteret, men blev tillagt meget mere end han havde begaaet, og slet ikke retfærdigen behandlet. Da han kom ud af en Gaard fra et Besøg just i det Øieblik da en ridende Patrouille kom forbi, behagede Fløjmanden (formodentlig fordi han gik saa

beqvemt paa Fortouget) at give ham et Rap med Klingen. H. W. bar da Studenter-Uniformen, gik hjem, tog Kjolen af, skrev et Brev til Baronen, hvori han erklærede, at en saa ringeagtet, skjøndt af H. M. sanctioneret Uniform vilde han ikke længer bære, hvorfor han overlod den til Baronens Disposition, da han burde holde Karlens Færd konsekvent med en modtagen Ordre. Kjolen i en Kurv tilligemed Brevet blev sendt Baronen, som oversendte begge Dele til Politimesteren. Om dette som og om Forhøret kan læses i *Patrouillen* og *Morgenbladet* for det Aar.

Han vakte nu Opsigt, blev populær og bekjendt ogsaa udenfor Riget. Man søgte den Restauration, hvor han spiste til Middag, for at faae see denne Original. Man tilraabte ham stundom et «Leve» fra Vinduerne i Gaderne og paa offentlige Pladse, hvor Folk var samlet.

Efter Examen theol. 1829 glædede han sig ved at gjøre en Fodtour gennem Hadeland og i Fjeldene, for at lære nøjere at kjende sit Fædreland og dets Beboere.¹⁾

Derpaa slog han sig ned hos sin Fader paa Eidsvold Præstegaard, fornemmelig for i Rolighed at fuldføre sit Hovedværk: *Skab., Men. og Mes.*, hvis Trykning paabegyndtes i Sept. 1829 og fuldendtes i Foraaret 1830.²⁾

1830.

I dette Aar, efter sidstnævnte store Værks Fuldendelse, kom ogsaa:

1. Harlequin Virtuos, Farce af Siful-Sifadda — og For Almuen. —
2. 1ste Hæfte, indeholdende Opmuntring til Almuen at sørge for sin Oplysning ved gode Bøgers Læsning og til at sætte sig istand dertil ved at fremme og benytte Almue-Bogsamlinger; Udkast til Almuebogsamlinger og til Love ved saadanne; Fortegnelse over nogle Bøger passende for Almue-Bogsamlinger.
3. 2det Hæfte, indeholdende Opmuntring til at danne Sogneselskaber, forbundne med det Kongl. Selskab for Norges Vel; Udkast til Love for saadanne Sogneselskaber.

¹⁾ Ordene fra «Han vakte» til og med «Beboere» ere indcirklede med Blyant.

²⁾ Randbemærkn. af N. W.: «Findes der i *Revue des deux mondes* for 1831 en Anmeldelse af dette Skrift?» H. W. har med Blyant paategnet «Veed ikke».

4. Tredie Hæfte: Den norske Bondes nyttige Kundskab om de Læge, Farve, Garve- samt Giftplanter, der voxe paa hans Jord. En meget god Bog.
5. Fjerde Hæfte: Læsebog for den lærelystne, tilvoxende Ungdom. En meget god Bog, som er bleven oplagt paa ny.

Disse Skrifter for Almuen fortjente meget Bifald og havde megen Indflydelse.

Han opholdt sig paa Eidsvold Præstegaard, sammenskrev ovenanførte Skrifter, studerede Botaniken, herbariserede omkring i Eggen og anlagde sig Plantesamlinger. Thi han havde en brændende Kjærlighed til Naturen, hvorfra han hentede sine mange dristige og træffende Billeder. Et Træk i hans Caracteer som endnu er fremherskende, en Blomst eller et Blad savnes sjelden paa hans Bryst; det er hans Dekoration i Knaphullet. Han elskede at omgive sig med Fugle, Dyr, Planter og Blomster. Hans Værelse var besat dermed, og tillige fantastisk udstaffet og bemalet paa Væggene, saa at man studsede ved Indtrædelsen. Alle hans Ideer søgte han at sandseliggjøre for Øjet. Derfor vare mange af hans Manuskripter ledsagede af Vignetter skjodesløst udførte med Pennen, og Væggene i hans Værelse fuld af groteske Bemalinger i Legemsstørrelse.

Han lod det ikke være nok med i 1ste Hæfte for Almuen at have opmuntret til Almuebogsamlinger, men han udførte Ideen paa Stedet; thi han sammensamlede af de faa Bøger han besad selv og af sin Faders Bibliothek hvad passende han kunde finde, og hvad han kunde faa af andre, og begyndte strax med Bogholdning og Udlaan af Bøger; fik saaledes med ringe Midler og en liden Grundvold i Eidsvold Præstegjeld en Almuebogsamling istand, som endnu eksisterer og er i god Gang. Da det saaledes lykkedes her, foranledigede han lignende Anstalter i Nabo-sognene. Siden blev Ideen greben af alle Præster og understøttet af Regjeringen, saa at der nu neppe er et Præstegjæld i Landet, som ikke har sin Bogsamling.

Saa vel før som især efter Embedsexamen øvede han sig i at prædike, og hørtes gjerne; hans Foredrag var godt, hans Stemme tydelig og behagelig.

Under hans botaniske Excursioner var det, at han opdagede yderst paa den Grændse af Eidsvolds Præstegaard, som vender mod Eidsvoldbakken, den mineralske Kilde, som nu er bleven til en besøgt Sundhedsbrønd, der drives af Eidsvoldbakkens Beboere.

Aldrig saasart havde han gjort denne Opdagelse, og forestillet sig, hvor vigtig den kunde blive for Landet, førend han drev paa af al Magt for at skaffe den Erkjendelse og bringe det dertil, at den blev benyttet; og han har nu den Satisfaction at see et skjønt Resultat af disse Bestræbelser. Han bragte flere Gange Vandet i Flasker ind til Lægernes og Chemikernes Undersøgelse. Formaaede endelig Prof. Esmark ogsaa til at reise til Stedet og der undersøge det. Enhver af dem erkjendte det for virksomt og sundhedsbringende, som siden Erfaring har bekræftet. Under 17de Juli 1834 skriver han: «I Forgaars var Prof. Esmark her med sin Søn for at undersøge min Sundhedskilde. Han erklærede, at han kun een Gang her tillands har fundet nogen saa fortrinlig, og at den er af samme Qvalitet, som Porla i Sverrig, hvorom den berømte Berzelius har skrevet. Den indeholder meget Jern, do. Hydroteonsyre, giver med Bly-sukker et endnu uundersøgt Præcipitat, ubetydeligt Kalk (noget ondt, som dog opveies ved en anden Ingrediens) samt Svovel.»

Da Almuen mærkede, at den i H. W. havde en oprigtig, frygtløs og aldeles uegennyttig Ven, begyndte enhver Lidende, og som troede sig forurettet og undertrykt, at tye til ham og søge Raad, Hjælp og Forsvar hos ham. Det tiltog alt mere og mere især fra Aar 1830. Ikke allene fra Eidsvold men fra andre Bygder søgte man til ham; og endnu kommer man fra fjerne Bygder til ham i saadanne Ærinder. Den liberale unge Mand var ikke den, der kunde vise nogen Klagende bort, uden at antage sig hans Sag; og saaledes blev han indviet i en stor Deel Menneskers Mellemværende med en der boende Embedsmand og deres Besværinger om hans formeentlig undertrykkende, udsuende og uretfærdige Handlemaade mod dem. Strax satte han sig i Spidsen for alle disse Klagere og angreb Undertrykkeren. Denne forsvarede sig djærvt og bittert, og tærgede Wergeland mundtlig og i de offentlige Blade saalænge, at W— i Hidsighed og stolende paa de Beviisligheder, hans Clienter kunde fremskaffe, forløb sig med et Avertissement i *Morgenbl.*, hvori han qualificerer sin Antagonist som en Forbryder mod Stat og Menneskehed. Naturligviis havde han da en Injurie-Proces paa Halsen (som maaske endnu i 1843 ikke er endt?) som medførte uendelige Ærgrelser og store Bekostninger, men ingen Revange hverken for Patronen eller Clienterne, thi disse, da det kom til Stykket, trak sig tilbage, desavouerede; Beviisligheder brast som Rør, og Wergeland, de Undertryktes Forsvar, stod tilbage allene i Stikken til Varsel for Andre.

I August Maaned 1830 gjorde han atter en Fodrejse¹⁾ gennem Lier, Ringerige og videre.

Derpaa fulgte han sin Fader til Stockholm. Man har siden deraf taget Anledning til at kalde ham «Stockholmsfarer»; men aldeles med Urette. Han var endnu ikke i den Alder at kunne søge Embede i sit Fag; han var kun 22 Aar gl. Ikke heller søgte han noget andet. Hvor liden Føje man havde til at kalde ham Stockholmsfarer eller Lykkesøger sees allerede noksom deraf, at de første, han søgte efter sin Ankomst til hin Hovedstad, var de oppositionelle Publicister, Johanson og Hierta, som han forærede et Exemplar af sin Bog: *Skabelsen, — Men. — og Mes.* Sagen var den, at hans Fader, som havde et Ærinde i Stockholm (slet ikke angaaende ham) og en Plads tilovers i sin Vogn, tilbød ham at følge med, at han kunde see sig lidt om i Verden og lære andre andre Lande og Folk at kjende udenfor Fædrelandet, hvilket altid er godt for unge Mennesker, især saadanne som han. Opholdet var kun kort, da det var seent paa Aaret. Imidlertid skrev han der et Digt, som endnu er til i Manuskript, et Fantasiespil med Vignetter, med Titel: «*Unio robur Gothorum* (i en Triangel koloreret med de 3 republikanske Farver) *Triajuncta in uno*; — *Trinitas Gothorum*, Storm-Mæle til Gustav Hierta.» Hovedtanken deri er Danmarks Frihed og Forening med de to andre scandiske Riger til en treenig Republik. Faderen konfiskerede dette Manuskript. — Hædersmanden, den ærværdige Biskop Wallin kaldte ham til sig, tiltalte ham som en Fader med varme og rørende Formaninger og gav ham sin Velsignelse.²⁾ — Her blev han og bekjendt med Digteren Ridderstad, den Gang endnu Cadet paa Akademiet Carlberg; og med denne talentfulde unge svenske Digter har han siden staaet i venskabelig Forbindelse, endskjøndt Correspondancen ikke har været meget levende formedelst Wergelands uafbrudte Arbejder, der ikke levne ham megen Tid til Brevskrivning: Ridderstad tillægges ellers et Aandsforvandtskab med H. Werg. i en Recension i *Svenska Medborgaren*, der er saavel et Mønster paa en Recension som et Vidnesbyrd om, at man der troer anderledes at burde møde unge Digtere af Talent end hos os.

¹⁾ H. W. har udstrøget «en Fodreise» og indsat «en Ridetour paa Veslebrunnen (i hvis Navn er udgivet en Tale om Pligterne mod Dyrene).»

²⁾ Dette er af H. W. med Blyant forandret til: «Wallin tiltalte ham som en Fader med varme og rørende Formaninger, gav ham sin Velsignelse og et Pragtexemplar af sine Prædikener. W. skrev siden, 1839, paa Svensk et Mindedigt over Wallin.»

1831.

1. Opium, Skuespil¹⁾ i 3 Acter. Et af hans bedre Digte.
2. For Almuen 5te Hefte, indeholdende: Levnets- og Velfærds-Viisdom, Ordsprog og Tankesprog, hvoraf nogle originale. For Eidsvolds Almue-Bogsamling sørgede han ved en Circulære af 2den Januar til Sognets Conditionerede om Bidrag i Penge eller Bøger. Han siger deri, at den da havde bestaaet i eet Aar, bestod af 250 Nummere og benyttedes af 70 Deeltagere. I Juni, Juli og August var han borte paa en Rejse til Paris, paa hvilken han ogsaa fik see lidt af England. De to betænkelige Processer han havde paa Halsen holdt ham ikke tilbage. Han lod dem saagodtsom skjøtte sig selv. Et Par af hans Breve anføres her:

Southampton 1 Juli 1831. «Først i dette Øjeblik naaer jeg mit Bestemmelsessted i England. Derfra gaaer jeg med Dampbaaden Camilla til Havre. For at være fri som Fuglen, sender jeg den lille Vadsæk, T— laante mig, tilbage, og bærer mine Skjorter i Lommen. Overfarten var ikke uden skarpt Vejr i de 16 Dage vi ikke saae Land. — En Stormbyge havde nær lagt os der. Her inde under England er ubeskrivelig deilig. I Eftermiddag tager jeg ogsaa Vandringsstaven fat. Den største Krigshavn i England Spithead foran Portsmouth var opfyldt med nogle forfærdelige Maskiner af Orlogsskibe, hvoriblandt Codringtons Admiralskib fra Navarino. Dampbaade vrimler det af. Ligesaa af Slotte, elegante Landhuse i nydelige Parke bestaaende af uhyre Egetræer o. s. v. Iblant Slottene har jeg aftegnet Norris Castle, som en Særling har bygget for faa Aar siden og gjort til sin Bolig. Men hvor dejligt end her er, saa siger Capt. Smith, at Seinebredderne og Øerne ere endnu skjønnere. Jeg er i fortræffeligt Humør, fuld af Forventning og poetisk Elasticitet, der paa Søen, med Colorit af denne i oprørt Tilstand, har fundet Udvej i et langt Poem (the Farewell) 1ste chanson af Poemet *the world ou le voyage*. Her er noget af det *lingva franca*, hvormed jeg behjælper mig. Men kunde jeg Engelsk, til at skrive, hvor jeg skulde leve som en Herremand. 3 Juli. Mit Pas maatte, mod et Gjenpas, rejse til London, før jeg torde sætte Fod i dette frie Land; men jeg faaer det paa Tirsdag igjen i Portsmouth, hvorfra jeg gaaer til Havre. I Mellemtiden

¹⁾ Randbemærkn. af H. W.: «Rimet — skrevet paa et Par Dage.»

vil jeg gennemspadsere Øen Wight. Southampton er en dejlig By; især the High street er meget glimrende. De skønne italienskbyggede Huse forskjønes overalt med Altaner, besatte med Blomster. Idag, Søndag, har jeg besøgt Kirkerne, men af den anglikanske Gudstjeneste høver kun Sangen mig. Den udføres af Cantorer med mange Smaabørn under sig. Alt er elegant i højeste Maade. Men hvor skøn den Verden er, som Menneskene her have skabt, saa er dog Guds i Omegnen endnu skjønnere, med alle disse uhyre Egetræer paa de dejliggrønne Sletter og Smaahøje og Parker, gennemskaarne af levende Gjærder. Jeg tog en temmelig lang Spadseertour igaar, hvorpaa jeg botaniserede. Jeg fandt ikke mange Frugttræer, men desflere, for mange andre, og Høhøsten i Gang. Svinene ere som vore med opstaaende Øren, Hestene enten meget smaa eller uhyre store. Bønderne bruge Æsler. Hvedeagreene ere mageløse, men Havreagreene ikke saa. Hele Staden oplyses af Gas, hvilket ogsaa, fra samme Kilde, meddeles til Kirkerne, Tavernerne og Boderne. Dyrt er her i højeste Maade. For et Par Skoe maatte jeg give 14 Sh. det er 14 Gange 36 Skilling. Engelskmændene ere høflige vakkre Folk, men især Børnene ere dejlige. Jeg var ikke det mindste søsyg — —

Paris 16de Juli 1831. Her mellem disse forbausende Paladser, Templer, Colonner, Monumenter af gigantisk Form, over al Maade glimrende Boutiker, flere 100,000 der ilende, krydsende, skrigende, pyntede eller smudsige Mennesker af det forskjelligste Udseende, har jeg nu været i 10 Dage, og agter at forlade alt dette Nye og bestandig Nye først efter de 3 Dages Fest, 30te Juli, for, over Havre, at retournere. Fra Havre tog jeg med Diligencen for 25 Frank til Paris, hvortil et Jevndøgn gik med. Var England smukt, saa maa jeg dog tilstaae, at Frankrig er skjønnere paa de fleste Steder, ja næsten overalt. Dalene ved Havre, Honfleur og Rouen ere saaledes mageløse og langt over hvad Øen Wight har at vise, og hvad en Indbildningskraft kan skabe sig. Normandies Skjønhed bestaar i det Afvexlende, som England synes at mangle; men disse Afvexlinger komme af, at det er ikke uden Bjerge. De Stæder, jeg saae i England, vare derimod nydeligere og smagfuldere end de franske. Jeg steg af i Hôtel du Havre, hvor Heiberg boer. Jeg fandt ham gaaende i Barndommen. Men siden 3 Dage boer jeg i Hôtel du Nord, Rue des Fossées de St. Victor, to Huse fra en Landsmand, Student Mohn fra Bergen, der ligger her for at studere de orientalske Sprog. — — Det jeg har seet er: 1) Versailles og 2) Trianon. I Versailles er alt vel

vedligeholdt af den forbausende Pragt, endskjøndt det har staaet ubeboet længe. Trianon ligger ganske nær, i Haven saagodtsom. 3) St. Cloud (ikke indvendig, da H. M. er der). 4) Louvre med den berømte Colonnade og Maleriegalleriet!! 5) Tuilliererne med Have. 6) Pantheon, halvseet kun, da det repareres til Festen. Det ligger nær mit Logis. 7) Det store Bibliothek, hvor iblandt andet nogle gigantiske Glober samt en stor Mængde Antiker af alle Sorter, fra den plumpe berømte Zodiacus, der er taget ud af Isis's Tempel i Ægypten, til de mangfoldigste fineste Gemmer. 8) Bibliotheket St. Genevieve, hvor jeg saae Rom paa et stort Bord af Huse af Pap. 9) Mange Kirker, hvor jeg har seet katholske Bryllups- og Liigceremonier. 10) *Jardin des plantes*, eller den store botaniske Have med Naturalmuseet og Menageriet. Jeg har seet nok af Løver, Kongetigre, Giraffen, Hyæner, Strudse, Zebrar, Elefanter, Slinger osv. 11) Kongen, Dronningen og Mademoiselle, kjørende i Pragteqvipager, med Laquaier i antikt rødt Fløiels-Costume og hvidpudrede. 12) Den 14de Juli et Opløb paa Bastillepladsen. Pøbelen vilde plante et Frihedstræ paa denne Plads, da det var Aarsdagen efter dens Indtagelse. Regjeringen havde i Proklamationer advaret derimod, da Dagen skulde fejres med de 3 i Slutningen af Maaneden, Alt vrimlede paa Gaden — Vinduerne vare fulde — hist og her tykkere Stimler med en Skriger eller Taler ganske imidten. Garnisonen med Lobau i Spidsen samt Nationalgarden paa Benene. Mohn og jeg sad i et Caffehus paa Bastillepladsen, hvor især Stimmelen var stor, da udenfor Huset en saadan Prædikant rejser sig op paa Rækværket, læsende høit en Brochure. Snart lød det: *continuez! continuez!* til ham, eller, da Linjetropper marcherede forbi: *vive la ligne!* hvilket raabtes for at vinde Linjetropperne imod Nationalgarden, der er den stærkeste Capsun paa de rovgjerrige Sansculotter. Med eet raabte Tusinder af Munde: *le moucharde! le moucharde! à l'eau! à l'eau!* Folket troede at have opdaget en Spion inde i Caffehuset. Man retirerede hvor man kunde for at slippe ud; men det var ikke godt; thi vilde brune Karle stode truende udenfor, for at gribe Spionen. Ingen af de i Caffehuset værende var sikker paa ej at blive holdt for Spionen og sønderrevet, Mairen kom i sin sorte Uniform med trefarvet Skjærf, og bad Gjæsterne forlade Caffehuset, der skulde lukkes. Mohn og jeg gik til Døren, men neppe aabnedes den paa Glyt af den skrigende Vertinde, før to Karle grebe med rasende Gebærder efter os. Mohn rev sig med Møje løs. Vi slap ind i Fælden igjen, beklagede os for Mairen, at vi hverken kunde blive eller gaae. Han

lod Nationalgarden komme, og nu slap vi væk uden andet Tab end at man rev Skjødet af Mohns Frak, og en rød Nellik, der skal være et forhadet Tegn, som en Sansculot løb hen for at rive af min Vest. Flere skulle være saarede og et Par dræbte. Her ulmer en Revolution, som man almindelig siger og uden Sky. Ministeriet er meget inpopulært. — Idag gaaer jeg til Delavigne og De la Fayette, som jeg venter hjemkommen fra Landet, samt i en Synagoge og til Gobelins. Jeg har været paa Theatre Français(!) samt paa Th. de Molière, hvor jeg saae Tartufe. Paris er langt fra saa opfyldt med Forfængelighed og Fif som dets Copier. Man er meget ugeneret her.

Havre de Grace 12te Aug. 1831. — — Alt er gaaet vel. Jeg er frisk og rask, men længes hjem, skjøndt Erindringen om de fordømte Processer er uadskillelig fra den om Hjemmet. — — Sidste Dag i Paris var jeg Gjest hos Grev Løvenhjelm —».

Han kom over Arendal og Næs Jernværk, hvor han opholdt sig nogle Dage, tilbage til Eidsvold, og medbragte fra denne Reise et Hæfte Penne-tegninger.

1832

troede Student Welhaven ved sit Skrift: «H. Wergelands Digtetekunst og Polemik» at tilintetgjøre ham som Digter og Meneske. 1833 blev dette Skrift besvaret.

I dette Aar foretog han en Fodreise i Selskab med en engelsk Literat Pope over Hedemarken, Guldbrandsdalen og Sogn til Bergen. Han optog da mange norske Prospector, hvoraf en Deel bleve lithograferede hos Winther.¹⁾

1832 udgav W—:

1. Om Smag og Behag man ikke disputere, et Somdetbehagereder af Siful-Sifadda.
2. Cæsaris et Digt af H. W. skrevet 1831.
3. Blaamyra, Ballade for østerdalske Jægerkorps.
4. Elleve Folkeviser, med historiske Anmærkninger.
5. I Manuskript have: «*Deus ex machina* eller Væk, I usle Comedianter, stor original Opera-Vaudeville af Ole Halvorsen Skovset, Skolemester.» Det er nogle faa Blade med en Caricatur-Tegning om Politiken i Europa paa den Tid.

1833

1. holdt han Talen ved Afsløringen af C. Kroghs Minde 17de Mai. Den blev trykt samme Aar. Nogle Aar senere blev

¹⁾ «Hedemarken» er overstrøget med Blyant og det sidste Punktum er indcirklet.

denne Scene, Talen og Taleren beskrevet i en Kjøbenhavnsk Roman, 1839.¹⁾

2. Og sin Forsvarstale i Gardemoesagen for Højesteret, hvilken Tale nok ikke kom ud i Trykken.
3. Da udkom ogsaa Digte, anden Ring, hvori dog ikke er indtagen adskillige Lejligheds-Vers, saasom i Anledning af Conrector Auberts Død, ikke heller hans talrige Epigrammer.
4. Kristinds i Landfarsot, en Prædiken.

Han prædikede til Dimis for et stort Auditorium og fik for samme Laudab.

Ligesaa tog han Examen i Katechisering.²⁾

For Kroghstalen, Talen i Højesteret og Dimisprækenen³⁾ blev han meget komplimenteret og populær.

«23de Sept.: Jeg lever af Hestekjødet i denne Tid. I Aften skal Wang . . . spise Beef deraf hos mig. . . . Jeg vilde nok have mere Hestekjød.»⁴⁾

1834

udkom For Almuen 7de og 8de Hæfte, indeholdende:

Norges Historie 1ste Deel. } Det[te] Skrift oplagt paa
Norges Historie 2den Deel. } ny af Winther.⁵⁾

Tale ved en Borgerfest i Eidsvoll til Fædrenes Minde.⁶⁾

I *Statsborgeren* et Digt med Titel: Den graa Kappe af Siful. Og i den Frimodige: Liigvers over Carl Munch.

Han søgte nu og i de følgende Aar flere smaae Kald.⁷⁾ Altid forgjæves. Da han mærkede, at han intet Haab kunde gjøre sig i den Retning, vilde han aabne sig en ny Carriere ved at lægge sig paa Medicin og Chirurgie, men vedblev imidlertid dog at søge gejstlige Embeder og at prædike i Kirkerne i Byen. Regjeringen erkjendte vel H. W.s Fortjenester, men sagde, at

¹⁾ Dette er med Blyant indcirklet.

²⁾ Disse Sætninger ere af H. W. forandrede til: «Samme Aar prækede han til Dimis og tog Examen i Katechisering.»

³⁾ Med Blyant er tilføjet af H. W.: «der fulgte Slag i Slag.»

⁴⁾ Hele denne Passus er overstrøget med Blyant.

⁵⁾ Af H. W. rettet til: «Af dette Skrift et Udtog paany af Winther, hos hvem ogsaa et Omrids af Verdenshistorien er udkommet.»

⁶⁾ Af H. W. er tilføjet: «Han lod siden denne Fest holde i Studentsamfundet.»

⁷⁾ Her stod oprindeligt: «Saasom Næsodden, Alten-Talvig, Tønsbergs Katechet-Embeder», men disse Ord ere atter udstrøget (med Blæk).

formedelst den mod ham gjorde Paastand i den Praëmske Sag kunde man ikke befordre; og saaledes havde han for sin Godhed i at antage sig de Forurettede ingen anden Løn end sin Fremtid tilintetgjort. I 1834 skrev han: «Jeg driver med Klem paa Botaniken og læser intet andet end hvad der anrører Medicinen, mit Nødanker, som jeg faaer kaste ud, om slemt Vejr tiltager. Gid der saa om et Par Aar brød ud en Krig mellem Frankrig og Østen, saa kunde jeg maaskee faa studere Chirurgen i Hôtel Dieu. Til min nye metier behøver jeg et chirurgisk Bestik.»¹⁾

1835

udkom: ²⁾

1. Hans Dimispræken 1833 tilligemed en anden Prædiken holdt 3die Sønd. i Adv. 1834.
2. Tale i Studentersamfundet 17de Mai.
3. Barnemordersken, Sørgespil i 4 Acter.
4. Medicinerens Kjæreste. En Sang.
5. De sidste Kloge, Farce af Siful-Sifadda.
6. Den indiske Cholera, Drama af H. W.
7. Papegøjen, et Fastelavnsriis af Siful-Sifadda.
8. Commentar til Papegøjen.

Ogsaa i Aar studerede han flittig Medicinen og Professorernes Forelæsninger over samme. Prof. Blytt læste privat og gratis Botanik med ham.³⁾

I dette Aar var det og, at han anlagde Bogsamlinger for Patienterne paa Rigshospitalet, for Arresterne og for Hovedvagnerne.

I October havde han en lang og meget naadig Audience hos H. M. Kongen i Statssecretær Dues Overværelse som Tolk, i hvilken han dog søgte saa meget som mueligt at hjælpe sig selv med det Franske. Et Par Repliker af den lange Samtale fortjener at anføres. Wergl. svarede: *ce n'est pas ma plus grande faute que j'aye une tête, mais que j'aye un coeur.* Hvorpaa Kongen livlig

¹⁾ Brevets Indhold er overstrøget med Blyant.

²⁾ Randbemærkning af N. W.: «Var det ikke i dette Aar, at «Veslebrunens Tale» (som jeg ikke besidder) udkom; og at det Stykke: om Maadehold i Dyd samt alle Epigrammerne om Gabestokken i Moss, m. m. stod i Morgenbladene?» Disse Bemærkn. er overstrøget med Blyant og H. W. har skrevet nedenunder «Nei».

³⁾ Detté Punktum er overstreget med Blyant og det næste er af H. W. forandret derhen: «Under sit medicinske Studium anlagde han Bogsaml. osv.»

svarede: *Oui, je crois bien, mais la raison doit conduire le coeur.* Da W— hertil udbød: *Oh Sire, point du tout toujours!* gjensvarede Kongen hurtig smilende og tilfreds: *c'est juste, Monsieur W—, très juste, aucune grande action sans passion!* med mere.

I Bladet *Statsborgeren*, som Krigsraad Flor nu redigerede, skrev han: Humanitet og andre Stykker.¹⁾

1836.

Skrifter udgivne:

1. Nogle Ord fra Prædikestolen af H. W. Vakkre.
2. Norge 1800 og 1836, 17de Mai-Farce af Sif-Sif.
3. Flyveblade for Menigmand.
4. Nogle Viser og Lejlighedsvers; adskillige Poesier i Maanedsskriftet *Bien*; Svar paa et Angreb i *Den Constitutionelle*; et Vers paa den i Christiania støbte Storklokke til Christianssands Domkirke.²⁾ Verset til St[atsraad] Collett i Anledning af hans Afsked.

Endnu vedblev han sine medicinske Studier, og lod sig examinere paa Latin i Therapie m. v. paa Examinatorierne.

I dette Aar blev han ansat som Amanuensis ved Universitetsbibliotheket, og arbejdede der i Førstningen uden Gage; thi han tørstede efter en fast Virksomhed,³⁾ og sørgeligt var det, at saamegen Kraft og Gavnelyst blev ubenyttet af Staten.

Han gav Ideen til Eidsvolds-Monumentet, som senere blev til den endelige Bestemmelse, at købe Huset paa E. Jernværk, hvor Constitutionen blev til. Det var i Mai Maaned dette Aar, at han foranledigede, at en Committee bestaaende af 15 hæderlige Mænd kom⁴⁾ sammen hos ham, for at virke til Ideens Udførelse. Den blev omfattet med almindelig Interesse, og Planen forelagt det da forsamlede Storting.

Den danske Digter Hjorth skrev i denne Tid til sin herværende Broder: «Hils Werg. han er et loddent Genie, men som maa klippes, kjæmmes og lære Mores. Hils ham saalænge, til jeg kan skrive ham til og sende ham min Grammatik.»⁵⁾

¹⁾ Ordene «som Krigsraad Flor nu redigerede» er overstreget med Blyant og efter «Stykker» er af H. W. tilføjet: «*Abld.* «Maadehold i Dyd» (I 1833 og 1834).»

²⁾ Ordene «et Vers» til og med «Domkirke» ere indcirkledede med Blyant.

³⁾ De 7 sidste Ord ere overstreget med Blyant.

⁴⁾ H. W. har vedføjet med Blyant «paa hans Indbydelse».

⁵⁾ Hele denne Passus er overstreget med Blyant, især Ordet «Digter».

Han nød paa denne Tid en stor Popularitet, kom i Forbindelse med de meest udmærkede Mænd i Hovedstaden og modtog mange Beviser paa Yndest og Agtelse af dem. Den 17de Mai, efterat en af hans Farcer var spillet i Studentersamfundet, — nemlig den ovenanførte «1800—1836», som han siger blev improviseret til-sengs, da han laae af Forkjølelse et Par Dage ¹⁾ — begav Studenterne sig til Hôtél du Nord i Procession for at bringe Stortinget et Vivat. Efter Anmodning af Studenterne tiltalte W— d'Hrr. Storthingsmænd, der vare komne ud og havde besat Trappen ud til Gaden eller viste sig i Vinduerne. Derpaa et Vivat for Stortinget. Capt. Foss traadte frem og udbragte et Hurra for Studentersamfundet. W— foreslog et Hurra for det norske Folk, som tordnende udførtes af begge Parter. Derpaa kom fra Storthingsmændene: Hurra for H. W. og flere af de meest udmærkede iblandt dem rakte ham Haanden og udbad sig hans Venskab. «Alt glemt i dette Haandtryk», sagde han til Capt. F—. Derpaa tordnende Bravo og Hurra af Storthingsmænd, Studenter og Publikum. See i *Morgenbladet* 1836 No. 140 mere herom.

Fra den skotske Literat Hutchinson fik han et smigrende Brev tilligemed Burns Digte. Selv den senere saa berømte Lehman fra Kjøbenhavn, en af dem dernede, der efter Welh— Inspiration havde angrebet H. W—, gjorde ham nu ved sin Nærværelse i Christiania en Visit. ²⁾

Som Amanuensis fik han af Overbibliothekaren Attest om den største Nøjagtighed og Flid og derfor Anbefaling til at beholde Posten. Det samme gode Vidnesbyrd gjorde han sig fortjent til, saalænge han vedblev denne Livsstilling; ligesom han og i sin senere Stilling som Bureauchef og Archivar har vist samme uafbrudte Arbejdsomhed, Punktighed og Orden i Embedsførelsen, og saaledes givet alle et Dementi, som troede ham uskikket til Embedsforretninger.

Atter Strid med *Den Constitutionelle*, besvaret i *Morgenbladet*. ³⁾ *Zum Streit bin ich geboren*, siger han. Det rasende Angreb paa

¹⁾ Ordene «kom i Forbindelse» til og med «af dem» samt «nemlig den» til og med «et Par Dage» ere overstregne med Blyant.

²⁾ De to sidste Punktumer ere overstregne med Blyant.

³⁾ Randbemærkning af N. W.: «I Slutningen af dette Aar, under Rigsretten, redigerede han *Morgenbladets* Storthings-Efterretninger». Bemærkningen er overstreget med Blyant.

ham i *Den Constitutionelle* var for Flyvebladene og hans Andeel i *Statsborgeren*. ¹⁾

1837.

Skrifter udgivne:

1. Kong Carl Johans Historie, liden 12mo.
2. Stockholmsfareren, Syttende-Mai-Stykke af Siful-Sifadda.
3. Stockholmsfareren No. 2, Opera i 3 Acter af Siful-Sifadda.
4. Hytten eller Christian den andens Afrejse fra Norge. Nationalhistorisk Drama af H. W. ²⁾
5. Campbellerne eller den hjemkomne Søn, Syngestykke i 2 Acter af H. W.

Campbellerfejden er i friskt Minde, og Mindet derom er uden bevaret i en egen Brochure, som udkom derom.

1838.

Skrifter: ³⁾

- 1) Den første Gang. Prolog til Campbellerne.
2. Christiania. Epilog til Campbellerne.
3. Flere erotiske Smaadigte. Disse ere skrevne i Anledning af fattet Kjærlighed til hans nu værende Kone, og nøde, som Digte af sand Begejstring, almindeligt Bifald, baade i Danmark og her.
4. Et Digt i Anledning af Kongens Ankomst til Christiania den 21de Dec. 1838, «Skjaldens Syn», oversat paa Svensk af Biskop Agardh i Carlstad, og roest i udenlandske Blade. See *Svenska Minerva* 1839, No. 16. See *Rigstidenden* 1838. *Sv. Min.* siger: «*dess poetiska värde sätter det i bredd med Victor Hugos bästa lyriska poëmer.*» ⁴⁾

¹⁾ Her har H. W. med Blyant tilføjet: «der lidt efter lidt og tilfældigvis var gleden ham ind paa Skuldrene. Forlæggeren fik ham nemlig, da Bladet var styresløst, til at redigere det ene No. efter det andet, indtil han omsider blev hængende derved. Venner, som siden drog sig bort, opmuntrede ham ogsaa til dette daarlige Skridt. Han vilde ikke, at Landets eneste Oppositionsblad skulde gaa under, skjøndt han vilde have det forbedret»

²⁾ Randbemærkn. af N. W.: «Skal være bleven opført i Trondhjem af Maysons Skuespillertrop»; her er med Blyant tilføjet et Spørgsmaalstegn.

³⁾ Ved Opregningen af disse Skrifter har N. W. i Margen tilføjet: «Dudelsak-kassen?», hvorefter følger med H. W.s Haand: «Veed ikke, hvad det skal betyde.»

⁴⁾ H. W. har med Blyant anmærket: «Kongen blev opmærksom derpaa».

Af Provenuet af Beneficen for Campbellerne købte han sig et lidet Landhuus under Egeberget, hvor han for Fremtiden agtede at boe.

Nu 30 Aar gammel, og hæftig attraaende Forbindelse med den Elskede og Embede, søgte han det lille Nannestad Capellanie; det sidste af alle de gejstlige Embeder, hvorom han i sin Tid forgjæves har solliciteret.

1839.

Skrifter:

1. For Almuen, 9de Hæfte: Læsebog for Almue-Ungdommen, andet Oplag.
2. Selskabet Kringla eller norske Almacks, Farce af Siful-Sifadda. Nyt Oplag 1840. Opført paa Christiansands Theater.
3. Den Constitutionelle, Nissespil af ditto.
4. Vinterblomster i Børnekammeret.
5. Samling af Sange og Digte for den norske Sømand, udgiven af H. W. Hvori en Deel originalt.
6. Nogle Vers til gode Confirmationsbørn og deres Forældre.
7. Oversat det franske Stykke: Det ubekjendte Mesterværk.
8. Nogle Gadeviser¹⁾ og smaae Digte, saasom Lad-Hans m. m.
9. Bladet for Arbejdsklassen, 3die Oplag.
10. Søcadetterne i Land. Vaudeville. Utrykt.²⁾

Det lille Nannestad Capellanie, som han søgte, fik han ikke heller. Hans Fienders Cabaler imod ham vare for stærke. Bonnevie, den Tid Expeditions-Secretær i Kirked, var endog saa grov at være grov imod ham i Contoret.³⁾ Men nu i Marts Maaned 1839 tillagde H. M. Kongen, som da var i Byen, ham naadigst af sin egen Casse 200 Specier i Pension, som han følgende Aar forøgede til 300.⁴⁾ Dermed var H. W. mere tilfreds end om han havde faaet Capellaniet. Han takkede H. M. med Tilføjende, at han ved at arbejde for Oplysningen vilde søge at betale Landet Hs. Majestæts Velgjerning. Med denne Pension i

¹⁾ H. W. har indskudt: «Sømands-Opsange»

²⁾ Som No. 11 er af N. W i Margen tilføiet, men atter udstroget med Blæk: «Af Smaadigte fortjener især at udmærkes Champagnersangen paa Kongens Geburtsdag.»

³⁾ Ordene «Hans Fjender» til og med «Contoret» er overstreget med Blyant.

⁴⁾ Dette er af H. W. med Blyant rettet derhen: «200 Specier i 2 Aars Pension, som han for de følgende 2 Aar forøgede til 300, hvorhos han gav ham Haab om Befordring efter de første 2 Aar.»

Forening med hans Gage som Amanuensis, tilsammen omtrent 400 Sp., vovede han at holde Bryllup med sin Forlovede; som foregik i April Maaned. — Denne lille Forbedring i hans Kaar satte hans Fjender naturligviis i Harnisk, og unaturligviis hans radikale Venner ogsaa; thi disse havde ventet, at han vilde have døet for Fædrelandet i en Rendesteen.

Før dette Gratiale skjænkedes ham, havde han allerede begyndt sit Fattigmandsblad,¹⁾ eller som det siden hedte sit Blad for Arbejdsklassen; og det er siden uafbrudt bleven fortsat, uden at han har noget Honorar eller en Skillings Indtægt deraf. Dets Nytte og Roesværdighed er erkjendt.

I dette Aar tænkte han paa at holde Forelæsninger over Culturhistorien. Han holdt og virkelig en Prøveforelæsning derover i Studentersamfundet, med Bifald, siger man.

Han begyndte og at skrive paa en Culturhistorie, men dette Arbejde er ikke bleven fuldført.

Ved Advokat Sørensen, der antog det som eget, indgav han til Storthinget²⁾ Forslag til Forandring i Grundlovens § 2 om Jøderne.

1840.

Skrifter:

1. Spaniolen, ny, gennemseet Udgave.
2. Lyv ikke eller Dompapen, Fugle- og Blomsterstykke af Siful-Sif.
3. Verden tilhører os Jurister, dramatisk Eventyr af Sif-Sif.
4. Van Huysums Blomsterstykke. En Buket fra H. W. til Frederika Bremer.
5. Vord Lys! Cantate ved Høitid. i Kirken i Anledn. Bogtr[ykkerkunstens] Opfindelse.
6. Skaalsange ved samme Secularfest.
7. Bladet for Arbejdsklassen, fortsat.
8. Oversættelse af det svenske Skrift om Straf og Straffeanstalter, med et Anhang af Bemærkninger af H. W. Denne Oversættelse er igjen i 1842 bleven oversat paa Hollandsk af Advokat Lipman.
9. Adskillige Lejlighedsvers i Bladene, hvoraf bemærkes det vakre i første Nummer af *Tønsbergs Merkur*, og Champagnersangen til Kongens Geburtsdag.

¹⁾ Dette er af H. W. med Blyant rettet derhen: «Han begyndte nu sit *Fattigmandsblad*.»

²⁾ H. W. har med Blyant indskudt: «motiveret»

10. «Venetianerne», Drama i 4 Acter, opført, ikke udkommen i Trykken.¹⁾

Af en Boghandler i Kiel blev han proponeret at skrive for ham en Den norske Constitutionshistorie. Han modtog Forslaget; men da det befandtes at have for store Vanskeligheder at være saa langt fra sin Forlægger, fik Guldb[erg] & Dzwon[kowski] Forlaget paa dette Skrift.

I dette Aar blev han beskikket til Bureauchef og Bestyrer af Rigs-Archivet.

Den engelske Literatus Latham, som for nogle Aar tilbage var i Norge, udgav i Aar en «*Voyage in Norway*» i 2 Bind, dediceret Daa og H. Wergeland, og offerer i dette om løst og fast pluddrende Værk Henrik Wergeland et heelt Capitel, «*for he is a man of genius, a good fellow and my friend.*»

1841.

Skrifter:

1. Svalen, et Skjærsommermorgens-Eventyr for Mødre, som have mistet Børn.
2. Indlæg i Jødesagen til Understøttelse for Forslaget om Op-hævelse af Grundl.s § 2 sidste Passus.
3. For Arbejdsklassen, fortsat.
4. Norges Constitutionshistorie, 1ste Hæfte.
5. Adskillige Lejlighedsvers og Sange for Asylbørnene. — «*Mig selv*» — i *Tiden*.
6. Engelsk Salt, Farce af Siful-Sifadda.
7. Vinægers Fjeld-Eventyr af Sif-Sif.

De sidste to Aristofaniske Pjecer motiveredes af Grandskerens Angreb og Stiklerier paa H. W. for den kongl. Pension han nød og for hans Befordring til Bureauchef; og de gave Anledning til en hæftig og lang Fejde i *Den Const.*, *Morgenbl.*, *Addressetidenden* og *Intelligentscedlerne*. Ja endog til Processer. «*En i min Stilling, sagde han, maa væрге sig som Goupen. Disse Dyster ere blot en Overgang, og jeg hører til de bedre Fiskesorter, som leve i skummende Vand og ikke i stille Damme.*»²⁾

¹⁾ H. W. har rettet «ikke» til «men først nu».

²⁾ Randbemærkn. af N. W.: «*Svenska Minerva* 1839, No. 16 siger i Anledning af hans Digt til Kongen (Skjaldens Syn) 1838: *H. W. tillhör Oppositionen i Norge. Man inser lätt, att det ingalunda innebär ett affall från hans fria åsigter, utan tillkännagifwer, att han anser sig rätt wäl med dem kunna förena den mest enthusiastiska kärlek för Konungen etc.*»

1842.

Skrifter:

1. Langeleiken, en Krands af Digtninger i Dølemaal af H. W.
2. Ole Haagenstad skildret af H. W.
3. Jøden. Ni blomstrende Torneqviste.
4. Norges Constitutions Historie, andet Hæfte.
5. Kunsthandler Schmahr's Proces mod Kunstdommer Homan.
6. Forsoningen, et fantastisk Digt af Schmahr.
7. Jødesagen i det norske Storthing.
8. Flere Viser,¹⁾ Lejlighedsvers og Opsatser i Bladene. Vise om Syne-Martha, Oversættelse af Nicanders «*Napoleon paa St. Helena*». Sognefjorden i *C.sandsposten*. Bordkjører-opstanden i samme Blad.
10. Lofthuus's Historie i *C.sandsposten*.

No. 7 gav Anledning til atter en Kamp med *Den Constitutionelle*, i hvilket Blad en Recensent (Redactøren A. Munch) havde igjen ubeføjet nedsat hans Værd som historisk Forfatter og tilmed angrebet hans Personlighed.

H. Werg. skjænkede Asylet paa Grønland en Christus-Statue, som velsigner Børnene, i Gibs; den stilledes i en Nische og blev afdækket ved en Fest og Examen.²⁾

* * *

Det er denne fremragende Caracteer, som qualificeres Caracteerløs af et Parti, der i Henseende til Caracteer er nivelleret, liig Brikkerne paa et Dambræt.

* * *

H. W. er endnu den samme, som han viste sig ved sin Fremtræden i 1827. Denne Nordenvind er ikke sprungen om, men blæser sagtere.

Det er et overordentlig sangvinsk Temperament, som attakere alt hvad der syntes latterligt eller slet, med Ild og Flamme, uden Hensyn til Forhold eller Følger, uden alle Hensyn. Men et Skridt imøde, en udrakt Haand, en Stavelse af Velvillje var nok til at forsone ham.

¹⁾ H. W. har med Blyant indskudt: «*Børne- og Asylsange*».

²⁾ Ved dette Punktum, som er overstreget med Blyant, staar i Margen med N. W.s Haand: «*Det var nok i 1841*».

I hele hans offentlige Carriere, i 15 Aar har lagt i Kamp (*sic!*). Hans Fjender have arbejdet paa at tilintetgjøre ham, i literær og borgerlig Henseende.¹⁾ — Af den Masse af Skrifter, han har produceret, har han høstet liden eller ingen pecuniær Fordeel, men tusinde Ærgrelser. Men hans Kraft og Mod er derfor ikke knækket. Han vil triumfere over sine Avindsmænd.

*

*

*

Han har modtaget mange Agtelses-Beviser af udmærkede Personligheder baade i og udenfor Landet. Presenter og hædrende Tilskrivelser. — Dr. Steinheims Hædersvers til ham i de tyske Blade, sat i Musik i Carlsruhe.

*

*

*

Cfr. «Retfærdig Bedømmelse» 1833.

Critische Blätter der Börsenhalle, Hamburg, 10de Oct. 1831.

Eos, Litterærtidning. 1839, No. 96.

Ovenciterede No. af *Sv. Minerva*.

Conversationslexicon.

¹⁾ I Margen har H. W. tilføjet med Blyant: «NB. I Athenæum Troppisternes og Granskernes lumpne Adfærd. Revancheredes ved i 1843 at udnævnes til Medlem af det kgl. norske Videnskabers Selskab i Thjem.» — og lidt nedenfor: «Bgd. Schw. & Hansen skjænkede ham deres Venskab.» [Formod. Bjerregaard, Schwach og Maur. Hansen.]

